

Politik Bilim

Ergun Türkcan'ın kitabı hakkında (4)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Geçen hafta, tasarısı Vannevar Bush tarafından hazırlanıp ABD Başkanlığı'na sunulan [15 Mayıs'ta yayımlanan yazımdaki hatâmı düzelteyim; bu tasarı Başkan Roosevelt'in isteği üzerine hazırlanmıştı ama, onun ölümü üzerine sonraki başkana sunulmuştu] bilim politikasının “*bugünkü bilim, teknoloji ve yenilik politikalarından farkı nedir? ‘Devlet temel bilimsel araştırmaları desteklesin; bu suretle sanayie yeni bilimsel bilgi akışını sağlasın [bundan ötesini nasıl olsa pazar güçleri halleder]’ anlayışı mı?*” sorusunu sormuş; ama, işlerin pek öyle yürümediğine de işaret etmiştim. Aslında bunu, 4 Ocak 1993'te, Başkanlık Bilim ve Teknoloji Politikası Ofisi'nin o zamanki Direktörü D. Allan Bromley, Başkan George Bush'a sunduğu raporda (sayfa 3) ortaya koymuştu:

“Birleşik Devletler’de bilim ve teknoloji, [II. Dünya Savaşı sonrasında] girilen üstünlük yarışında, 1945’te [Vannevar Bush tarafından] öngörülmemiş olan yollara da başvurarak gelişmiştir. Ayrıca, aradan geçen süre zarfında, hem bilim ve teknolojinin kendi doğası hem de dünya koşulları büyük ölçüde değişmiştir. Böylesi değişiklikler ulusal bilim ve teknoloji politikasının gündemini yeniden gözden geçirmeyi gerekli kılmaktadır.”

Evet, Bromley'in vurguladığı gibi, bilim politikasının gündemi daha ilk günden değişti; 1945'te öngörülmemiş yollara başvuruldu. Çünkü görüldü ki, pazar güçleri, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerine yeterince yatırım yap[a]mıyor; dolayısıyla, bunca temel araştırma desteği sonucu elde edilen yeni bilimsel bilgilerden de beklenen ekonomik büyümeyi sağlayacak ölçüde yararlanamıyor. Paraskevas Caracostas ve Uğur Müldür'ün dedikleri gibi, “*ARGE ve yenilik yatırımlarının özelliğinden kaynaklanan güçlükler göz önünde tutulduğunda, bütün pazar ekonomilerinde, devletin şu ya da bu biçimdeki yardımları olmaksızın, bilimsel ve teknolojik ilerleme için gerekli sermayenin gerektiği düzeyde sağlanabileceğini düşünmek, öyle gözükmemektedir ki, yalnızca bir hüsnükuruntudan ibarettir.”* (Society, **The Endless Frontier**, EC, 1998).

Demek ki değişen, geçen hafta da belirtmiştim, amaç değil; amacın gerçekleşmesi için verilen devlet desteğinin kapsam alanıdır. Bu alan, politikanın adı ‘bilim politikası’ iken de genişletilmiş; giderek, doğrudan yenilik faaliyetleri de kapsam alanına alınmıştır. Politika adındaki değişiklik bu genişlemenin bir yansımasıdır. Kapsam alanı genişletilen desteklerin, parçalı değil de sistemik bir bütünlük içinde ve bu bağlamda tümleşik bir politika çerçevesinde ele alınmasının nedeniyse, yeniliklerin ana kaynağının yeni teknolojiler; yeni teknolojilerin ana kaynağınansa bilimdeki gelişmeler olmasıdır.

İşin doğasındaki bu sistemik bütünlüğe ilişkin örneği yine ABD'den vereyim: Başkan Clinton ve yardımcısı Gore, 22 Şubat 1993'te “**Amerikan Ekonomisinin Büyümesi için Teknoloji: Ekonomik Güç Sağlamak için Yeni Bir Yol**” başlığı altında yeni bilim, teknoloji ve yenilik politikalarını açıklarken “*Bizim uygulayacağımız yeni politika, çok daha fazla Federal ARGE kaynağının ticarî açıdan önemi olan rekabet öncesi aşama projelerine tahsisini sağlayacaktır. Hâtâ, bu yeni politika sonucu, ARGE'nin de ötesinde, gerektiğinde, yeni teknoloji ve know-how'ların geniş çapta uygulanmasını teşvik edecek Federal Programlar yürürlüğe konacaktır.*” diyorlardı ama, öte yandan da ABD'nin “*Temel bilimlerde, matematikte ve mühendislik bilimlerinde dünya liderliğini sürdüreceği*”ni (bknz. www.inovasyon.org) önemle vurguluyorlardı.

Kısacası, görülmüş ki, sâdece temel araştırmaları desteklemekle maksat hâsil olmuyor; bilimle birlikte teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetleri de desteklenmezse ekonomik büyüme ve toplumsal refâh sağlanamıyor. Ve bilim, teknoloji, yenilik meselelerinin, aralarındaki ilişkinin doğası gereği, sistemik bir bütünlük içinde, bir arada ele alınması gerekiyor. Peki, hâl bu iken, Türkcan “*yeniliklerin teşviki, bilim ve teknoloji politikalarından ziyade, iktisat politikalarına eklenenebilecek bir husustur*” derken ve sonrasında bize ne anlatmak istiyor? Anlayabilme çabamızı sürdüreceğiz.

CBT. 29 Mayıs 2009